כם א מיי' פ"ה מהל' סנהדרין הלכה ח סמג עשין כז טוש"ע ח"מ סימן ג סעיף ב ועיין בהג״ה: ל ב מיי׳ שם פ״ו הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"מ

סיי כה סעיף ב: לא ג מייי שם ופ״ה שם סמג שם טוש"ע ח"מ סמת שם שום על ה סימן ג סעיף ב: לב ד מייי שם פ"ו הל" ב חמג שם טוש"ע ח"מ סימן כה סעיף ב: לג ה מיי שם פ"ד הלכה

לד ו מיי׳ שם הלי יג: לה ז ח מיי׳ שם הלכה יד: לו ט מיי׳ שם הלכה ח הלכה א:

רבינו חננאל

בג' ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי י היי"ל דמומחה לא הוי נחמן כגון אנא דאיננא . דיני ממונות ביחידי. וכז כגון אנא דגמירנא וסברנא י ונקיטנא רשותא א״ד כגון . על גב דלא נקיטנא רשותא ריניה דינא אי לא לא חשוב בדורו כרב נחמן יכיוצא בו. פי' מומחה רשותא ופשטנא מר זוטרא דו דינא וטעה אתא אי קבלוך עלייהו לא תשלם ואי לא זיל שלם דלא נקיט רשותא וכן מוגיא דשמעתא. ומסקוא טוגיא ושמעוזא. ומטקנא אמר רב האי מאן דבעי למידן דינא וכי טעי וליפטר לינקוט רשותא מבי ריש גלותא וכן . אמר שמואל ואסיקנא מאן . . דנקיט רשותא מבי ריש ישראל לארץ ישראל ומבכל לארץ ישראל נמי מהני רשותא דבבבל שבט ובארץ ישראל מחוקק כדתניא לא יסור שבט שבבבל שרודין את ישראל בשבט ומחוקק מבין רגליו אילו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים ב - - -מארץ ישראל לבבל אסיק׳ האוץ ישואל לבבל אסיקן דלא מהני ומאי רשותא דכי הא דכתב ליה רבי לרכה בר בר חנה כשירד לבבל יורה ידין יתיר בכורות וכתב ליה ר׳ (לרבינו) לרב ידין יורה להתיר משום דהוה רב בקי במומין טפי והוה שרי מומא דלא הוו ידעי אינשי ואמרי כי

ואם היה מומחה לרבים בו'. פירש הקונטרס דכתיב בנדק תשפוט וקסבר אין עירוב פרשיות כתיב כאן וקשה דא"כ תקשה ליה הך ברייתא לר' אבהו דאמר שנים שדנו אין דיניהם דין לד"ה וע"ק דמשמע לפי׳ הקונטרס דלמאן דאית ליה עירוב פרשיות אין יכול לדון יחידי והא רב יוסף ס"ל בפ׳ המגרש

(גיטין דף פח:) דבהודאות והלואות עבדינן שליחותייהו אלמא אית ליה עירוב פרשיות ואפ״ה משמע בסמוך מעובדה דמר זוטרה דהית ליה לרב יוסף דיחיד מומחה דן ואפי׳ יחידי ועוד מדקאמר בסמוך אבל לא נקיט רשותה דיניה להו דינה משמע דסבר כר' אבהו ואפי' הכי יחיד מומחה דן דלשמואל אפילו יחיד שאינו מומחה דינו דין דלאו דוקא נקט שמואל שנים כמו שאפרש לקמן בע"ה ודוחק לפרש דיניה לאו דינא לכתחלה לכך נ"ל דאפי' למאן דבעי ג' מומחין מדאורייתא מקנתא דרבנן היא דיחיד מומחה לרבים דן אפי׳ יחידי והשתא הא דהאמר דיניה לאו דינא לאו אכגון דרב נחמן קאי דאיהו סבר לה כשמואל לקמן דשנים שדנו דיניהן דין אלא אכגון אנא דר׳ חייא קאי דלית ליה דשמואל ולהאי פי׳ הא דפריך לקמן (דף ו.) לר' אבהו מדן את הדין ה"מ לשנויי דמיירי ביחיד מומחה לרבים ומיהו קשה דבפרק ראוהו בית דין (ר״ה דף כה:) משמע דמדאורייתא קאמר דמומחה לרבים דן ביחידי דתנן התם שאין היחיד נאמן ע"פ עלמו ומפרש בגמרא דאינטריך למיתני דלא תימא דנאמן מידי דהוה איחיד מומחה דהכא ופריך ואימא ה"נ ומשני אין לך מומחה יותר ממשה ואי מדרבנן מאי מייתי ממשה וי"ל דהתם פריך ומשני למ"ד לעיל דבר תורה חד נמי כשר: מומחה לרבים כו'. אע"ג דהאי

מומחה לרבים היינו גמירנא וסבירנא כדמסיק מ"מ הא דקאמר לקמן בזה בורר (דף כג.) לעולם פוסל והולך עד שיקבל עליו בפני ב"ד שמומחה לרבים לאו דניבעי גמיר וסביר כר' חייא ורב נחמן דהתם ב"ד קאמר וכיון שהם ג' אפי' סתם בני אדם מומחין לרבים אבל יחיד לא חשיב מומחה לרבים עד דגמיר וסביר: דן אפי' יחידי. ויכול לכוף את האדם בעל כרחו דאי בדקבליה עילויה אפי׳ שאינו מומחה נמי ומכאן דסתם ג' יכולין לדון את האדם בעל כרחו כשאינו רוצה לבא לב"ד דהא ג'

דן אפינו ביחיד. דכתיב (ויקרא יט) בלדק תשפוט וקסבר אין כאן עירוב פרשיות: דגמירנא. שמועותף) (h) דינין מרבותי: וסבירנא. יודע אני להוסיף וליישב טעמים מדעתי: ונקיטנא רשותא. מריש גלותא דייננא דיני ממונות ביחידי: דיניה לאו דינא. והדר דינא לגמרי:

דן דינא. ביחידי: אי קכלוך עלייהו. לגמרי לילך אחריך אם לדין אם לטעות ולא יתבעוך לא תשלם: ואי לה זיל שלים. וחי לח קבלו טעותך עליהם דאמרו לך דיינת לן דין תורה זיל שלים ומיהו מיהדר דינא לא. אלמא גמיר וסביר וכי לא נקיט רשותה דיניה דינה ולה מהדר: לישקול רשותא. דכיון דברשות נחת לא משלם: מהכא להכא. מריש גלותא (כ) לבבל למידן דינא בבבל: ומהמם להתם. מנשיא דארן ישראל לדון בארץ ישראל: שבט. לשון שררה ויש להן רשות להפקיר דהפקר ב"ד הפקר דכתיב (עורא י) וכל אשר לא יבא וגו' ביבמות בהאשה רבה (דף פט:): מחוקק. שררה מועטת: שרודים את העם. שיש להם כח ורשות מאת מלכי פרס: בני בניו של הלל. הלל נשיא היה כדאמר בפסחים באלו לברים (דף סו.) הושיבוהו ברחש ומינוהו נשיא עליהם: דן דינא. בבבל וטעה: אמא. לא"י לקמיה דרבי חייא: ש"מ מהתם להכא לא מהני. דהא רבה בר חנה רשותא הוה נקיט מרבי דנשיא דא"י היה כדאמרן לקמן בשמעתין בן אחי יורד לבבל וכו': לא מינייכו נקיטנא רשותה. ואיני כפוף לכם: על הגבולין. הנמשכות אחר ארץ ישראל: מחי לשוחת. דרבה בר חנה: יורה. איסור והיתר אמר להם רבי יורה. ולקמן [ע"ב] פריך אי גמיר למה ליה רשותה בהוראה: ידין. ברשות ויפטר מלשלם: יתיר בבכורות. יראה במומין ואם קבוע הוא יתירנו לשוחטו דביומיה דרבי אין לבכור תקנה עד שיפול בו מום דאחר חורבן היה: אל יתיר. לקמן [שם] מפרש טעמא: איבו. אבוה דרב הוה כדאמרינן באור לארבעה עשר (פסחים דף ד.) א"ל אייבו קיים כו': וחנה. אבוה דרבה: מ**כפרי**. מקום: על

ל) ר"ה כה: ב) רש"ל מ"ז. ג) רוריום יא:, ד) פסחים ד. מו"ק כ., ד) בס"א נוסף: "של", ו) [ל"ל מא"י לבבל], ז) ל"ל אומר ר"ת, **ה)** [ב"ב קנח:], **ט**) [וע"ע תוספו" חולין יח: ד"ה . כיון],

תורה אור השלם ו. לא יסור שבט מיהודה וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלְיוֹ עַד כִּי יָבֹא שִׁילוֹ וְלוֹ יִקְהַת יָבֹא שִׁילוֹ וְלוֹ יִקְהַת בראשית מט י

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה דגמירנל שמוטות ודיניז: (3) ד"ה מהכא וכוי. דבבל למידן: (ג) תום' ד"ה דן וכוי או אם היה הלוה אינו רונה אם היה הארות אים לוני לדון: (ד) ד"ה ואי לא וכו׳ ואם היה מומחה לבית דין פטור לכך נראה:

מוסף רש"י

שרודין את ישראל בשבט. שממונים על פי אחתיה. אייכו אביו של רב, אחיו של ר' חייא היה מן האב, כדאמרינן אייבו וחנא ושילא ומרתא ור' חייא כולהו בני דר' אחא מכפרי הוו, ואימא שהיתה אמו של רב, אחותו של ר' חייא היתה מן האם (פטחים ד.) דר' אחא מכפרי נשא לאה והוליד ממנה אייבו, מתה ונשא רחל ולה בת מאיש אחר וממנה נולד ר' חייא ונשא אייבו הבת ונולד להן ונשמ מייבו הבנו ומכל כהן רב, ונמלא רב בר אייבו בר אחוה דר' חייא מאבוה ובר

אואם היה ימומחה לרבים דן אפילו יחידי אמר רב נחמן כגון אנא דן דיני ממונות ביחידי וכן אמר ר' חייא כגון אנא דן דיני ממונות ביחידי איבעיא להו כגון אנא דגמירנא וסבירנא ונקישנא רשותא אבל לא נקיש רשותא דיניה לא דינא או דילמא אע"ג דלא נקים רשותא דיניה דינא ת"ש דמר זומרא בריה דר"נ דן דינא וטעה אתא לקמיה דרב יוסף א"ל יאם קיבלוך עלייהו לא תשלם ואי לא זיל שלים ש"מ יכי לא נקים רשותא דיניה דינא ש"מ אמר רב יהאי מאן דבעי למידן דינא ואי מעה מיבעי למיפטרא לישקול רשותא מבי ריש גלותא וכן אמר שמואל לשקול רשותא מבי ריש גלותא "פשיטא מהכא להכא ומהתם להתם יו (מהני) ומהכא להתם (נמי) מהני דהכא שבמ והתם מחוקק יכדתניא ילא יסור שבט מיהודה יאלו ראשי גליות שבבבל שרודיז את ישראל בשבט ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים מהתם להכא מאי ת"ש דרבה בר חנה דן דינא ומעה אתא לקמיה דרבי חייא א"ל אי קיבלוך עלייהו לא תשלם ואי לא זיל שלים והא רבה בר חנה רשותא הוה נקים ש"מ ימהתם להכא לא מהני ש"מ ולא מהני והא רבה בר רב הונא כי הוה מינצי בהדי דבי ריש גלותא אמר לאו מינייכו נקיטנא רשותא נקיטנא רשותא מאבא מרי ואבא מרי מרב ורב מר' חייא ור' חייא מרבי במילתא דעלמא הוא דאוקים להו וכי מאחר דלא מהני רבה בר חנה רשותא דנקט למה לי "לעיירות העומדים על הגבולין מאי רשותא כי הוה נחית רבה בר חנה לבבל אמר ליה רבי חייא לרבי בן אחי יורד לבבל "יורה יורה ידין ידין יתיר בכורות יתיר כי הוה נחית רב לבבל אמר ליה רבי חייא לר' בן אחותי יורד לבבל יורה יורה ידין ידין יתיר בכורות אל יתיר מ"ש למר דקא קרי בן אחי ומ"ש למר דקא קרי בן אחותי וכי תימא הכי הוה מעשה והאמר מר איבו וחנה ושילא ומרתא ורבי חייא כולהו בני אבא בר אחא כרסלא מכפרי הוו דרב בר אחוה

במקום יחיד מומחה קיימי ואפי׳ שנים נמי דנין את האדם בעל כרחו אלא דאיקרו בית דין חלוף דאי בדקבלו עלייהו מיירי שמואל אמאי הוי ב"ד חלוף והא דתנן (לקמן דף כג.) זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד משמע דמדעתו אין בעל כרחו לא הני מילי כשאומר לא אדון לפני זה אלא לפני זה אבל אם אמר שלא יבא כלל לב"ד או אם (ג) הוה לווה ואינו רוצה לדון כלל בעירו כופין אותו ודנין אותו בעל כרחו: בגרן אנא דן דיני ממונות ביחידי. והא דתנן במסכת אבות (פ״ד מ״ה) אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד הקב״ה עלה טובה קמ״ל שלא יטעה והא דאמר כגון אנא כו׳ היינו כלומר יכול לדון ולא שהיה דן אי נמי רגיל היה בדינין ואין לחוש שמא יטעה: ראר לא זיד שלים. פירש בחונטרס ואי לא כגון דאמרי ליה דיינת לן דין תורה וקשה דאם כן מאי דייק מהכא דהא אפילו לא גמיר וסביר נמי מה שעשה עשוי וישלם מביתו כדמוכח לקמן (דף 1.) דפריך לרבי אבהו מדן את הדין ומוקי לה בדקבלה עילויה ובשאינו מומחה איירי דהא קתני סיפא ואם היה מומחה (ד) לרבים פטור לכך נראה ואי לא דלא קבלוך עלייהו כלל: דהבא שבט והתם מחוקק. משמע דשבט עדיף והא דאמר בפרק מקום שנהגו (פסמים דף נא. ושם) אבל D מבבל לא"י כיון דאנן כייפינן להו עבדינן כוומייהו Dinia רבינו מם דה"מ במילמא דאיסור והימר דבני א"י חכימי טפי ח׳ דאוירא דא"י מחכים כדאמר הכא דאיקרו מחוקק שמלמדין חורה ברבים אבל לענין הפקעת ממון ליפטר דהפקר בית דין הפקר עדיפי בני בבל דאיקרו שבט שרודין את העם במקל והיינו טעמא משום דראש גולה מזכרים ונשיא שבא״י מנקבות כדאמר בירושלמיש: רבה בר חגה. גרסינן דאי רבה בר בר חנה א"כ היה בן בנו של חנה והכא משמע דבן אחיו של כ' חייא היה וחנה אחיו של ר' חיים היה כדלקמן אבל רבה ב"ב חנה דבכולי הש"ם היה בימי ר' יוחנן ובן בנו של חנה להכי קאמר בר בר וי"מ דשם אביו בר חנה ולא יתכן כדאמר בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עד.) כל בר חנה סיכסא: בכרטובא רשות מאבא מרי ואבא מרי מרב. פי' ואבא מרי נטל רשות מרב דמי שיש לו רשות יכול ליתן רשות כענין שמלינו (לקמן דף יג:) לענין דיני קנסות דמי שהוא סמוך יכול לסמוך ויהיב ליה רשותא למידן דיני קנסות כדאמריטן (שם) ברס זכור אותו האיש לטוב שאלמלא הוא בטלו דיני קנסות ואע״פ שהולרך רבי חייא ליטול רשות מרבי בשביל רבה בר חנה ורב שמא בעירו של רבי היה ובעירו לא היה רשאי אדם ליתן רשות אלא רבי אבל אין סברא לומר דרבה בר הונא היה בימי רבי:

דהוה בר אחתיה רבה בר חנה בר אחוה דלאו בר אחתיה ואי בעית אימא